



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.  
Thomam De Beatitudine. De Actibus Hvmanis. De  
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.  
Prælectiones Theologicæ Posthvmæ**

**Lessius, Leonardus**

**Lovanii, 1645**

Dvb. 2. Vtrum quando assumitur aliquis actus interior voluntàris ad  
aliquem alium finem, accipiat aliquam bonitatem vel malitia[m] ex fine.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

*Largitio  
externa  
eleemosynas  
habet suam  
speciem ab  
obiecto, qua  
non varia-  
tur nisi or-  
dinatur ad  
ulterio-  
rem  
finem.*

species manet dum ordinatur ad ulterio-  
rem finem; quia haec ordinatio est illi, mere extrinseca.  
Itaque manente specie quam habet ex obiecto,  
additur ei noua species bonitatis ex ordinatione  
ad finem. Et sic largitio eleemosynae, manens  
largitio eleemosynae, ex illa ordinatione extrinseca  
fit actus charitatis in Deum; quia sequitur ex  
affectu dilectionis Dei. Electio autem eleemosynae  
in illum finem, non habet ullam speciem ex  
obiecto materiali, sed solum ex formali, sicut om-  
nis actus voluntatis: hoc autem obiectum est finis,  
vt supra dictum. Vnde ordinatio ad finem  
non est extrinseca electioni, sicut est extrinseca  
medio quod eligitur, sed est ei essentialis tribuens  
ei speciem essentialem.

*Actus inter-  
rior & ex-  
terior ab  
interiori  
imperatus,  
sunt veluti  
compositum  
ex anima  
& corpore.*

Ad probationem Respondeo, Actum interio-  
rem & exteriorum imperatum ab interiori, esse  
quidem vnum numero actum compositum ex  
duobus, veluti animam & corpore. Sed hinc tan-  
tum sequitur, actum exteriorum vt informatur  
interiore, non habere speciem nisi a fine, sicut  
corpus non habet speciem nisi humanam, vt in-  
formatur animam. Cum hoc tamen stat quod se-  
cundum se & materialiter consideratus habeat  
speciem primariam ab obiecto, & accidentariam  
ex ordine ad finem; sicut corpus humanum habet  
suam speciem primariam a forma carnis, ossis, &c.  
accidentariam ab anima.

50

Obijcitur Tertio, Si electio non habet ullam  
speciem boni a medio, sed solum a fine; ergo  
omnes electiones factae ob eundem finem sunt  
pares bonitate; ac proinde non erit melius velle  
dare magnam eleemosynam propter Deum,  
quam paruum; velle vitam profundere pro Chri-  
sto, quam fortunam.

*Melius est  
velle dare  
magnam  
eleemosynam  
propter  
Deum, quam  
paruum.*

Respondeo Negando Consequentiam. Quia  
eo melior est electio, quod medium, quod eligi-  
tur, est vtilius & efficacius ad finem, siue ipsum  
in se sit melius siue non. Vtilius autem est ad pla-  
cendum Deo, dare omnia, quam partem tantum.

Itaque illa electio est melior, non quia eleemo-  
syna illa praecise in ratione eleemosynae est mel-  
lior, sed quia est vtilior ad finem; & ita magis  
particeps bonitatis finis. Bonitas tamen eleemo-  
synae est fundamentum istius vtilitatis. Vnde di-  
ci potest, quod electio habeat bonitatem ex pro-  
pria medij bonitate, tamquam ex fundamento,  
seu ratione materiali.

51

Obijcitur Quarto, D. Thomas 2. 2. qu. 31.  
art. 1. ad 2. docet actum qui proprie est vnus  
virtutis elicitiue, attribui alteri virtuti, sicut im-  
peranti ad suum finem. Ponit exemplum in eo  
qui dat eleemosynam, vt satisfaciatur pro peccatis.  
Hanc enim eleemosynam esse actum elicitem  
misericordiae, sed imperatum a iustitia. Vnde  
aperte sequi videtur, primariam speciem electio-  
nis accipi a propria bonitate medij, accessoriam  
autem ex fine.

Respondeo, D. Thomas loquitur de actu ex-  
terno eleemosynae, quem dicit proprie esse actum  
misericordiae elicitiue, quia secundum propriam  
bonitatem non pertinet nisi ad virtutem miseri-  
cordiae. Hinc tamen non sequitur, electionem  
huius actus externi factam ob alium finem, esse  
actum elicitem misericordiae, aut ipsum actum  
externum fieri ex virtute misericordiae, quando  
fit ex affectu satisfaciendi pro peccatis, aut alte-  
rius virtutis. Simili modo intelligendum est,

*Quo modo  
dicatur  
actus elici-  
tus ab vna  
virtute, &  
imperatus  
ab alia.*

quando dicimus aliquem actum virtutis esse eli-  
citur ab vna virtute, & imperatum ab alia.  
Tantum enim significatur, illum actum exter-  
num secundum propriam bonitatem, quam ha-  
bet ex sua materia, pertinere ad propriam aliqua  
virtutem, & ab ea elici, si per se & ob suam pro-  
priam bonitatem fiat; non autem si fiat ob bo-  
num alterius virtutis. Vnde recte D. Thomas  
supra, qu. 13. art. 1. ait, Actum fortitudinis fa-  
ctum ex amore Dei, solum materialiter esse  
actum fortitudinis, formaliter autem charitatis.  
Itaque dicitur a charitate, non a fortitudine.

DVBIVM II.

*Vtrum quando assumitur aliquis actus interior  
voluntatis ad aliquem alium finem, accipiat  
aliquam bonitatem vel malitiam ex fine?*

Caietanus hoc loco putat eandem esse ra-  
tionem actus interioris & exterioris, quan-  
do ordinantur ad aliquem finem extrinsecum.  
Quare sicut actus exterior habet duplicem specie  
boni vel mali, primariam ex obiecto, secundariam  
ex ordine ad finem; ita quoque actum interiorum  
habere duplicem speciem boni vel mali, prima-  
riam ex obiecto, secundariam ex fine, ad quem  
ordinatur. Exemplum ponit in eo, qui odio ha-  
bet Deum, vt assequatur regnum. Quod exem-  
plum sic videtur intelligendum. Promittit diabo-  
lus alicui regnum alienum, si velit Deum odire  
acceptat ille conditionem, & excitat se ad odium  
Dei: hoc odium, non solum habebit malitiam  
odij, sed etiam iniustae occupationis regni. Aptius  
exemplum fuerit in eo, qui excitat in se amorem  
erga Deum, erga res diuinas & virtutum officia,  
vt mereatur vitam aeternam, seu ex affectu vita  
aeternae, qui affectus ad spem pertinet. Item in eo  
qui contritionem excitat, vt obtineat veniam pec-  
catorum.

52  
Sententia  
Caietani.

Respondeo, Verius esse, actum internum vo-  
luntatis nullam bonitatem vel malitiam contra-  
here ex eo, quod sic ordinetur ad finem extrinse-  
cum bonum, vel malum: vnde hac in parte magna  
est differentia inter actus internos & externos.

53

Ratio colligitur ex dictis supra q. 17. a. 4. Id-  
circo enim actus exterior accipit aliquam specie  
boni vel mali ex ordinatione ad finem extrinse-  
cum, quia informatur actu interiore, respiciente  
illum finem, ita vt vnus numero actus moralis  
cum illo efficiatur; sicque esse morale, & bonitas  
actus interioris communicatur exteriori, tam-  
quam parti materiali vnus actus completi; sicut  
excellencia animae communicatur corpori. Inter-  
rior autem actus voluntatis quo aliquid propter  
se amatur, vel odio habetur, non potest sic infor-  
mari alio actu interiore, vt vnum actum mora-  
lem cum illo conficiat; ac proinde non potest ei  
communicari bonitas vel malitia illius actus, quo  
erat volitus & relatus ad alium finem. Verbi gra-  
tia. Volo excitare in me amorem Dei, vt merear  
vitam aeternam: Voluntas excitandi hunc amo-  
rem propter vitam aeternam, habet bonitatem ex  
fine, scilicet ex ordine ad vitam aeternam; est enim  
electio medij vtilis ad hunc finem: sed hanc bo-  
nitatem non comunicabit actui amoris Dei, quia  
non informat illum amorem, ita vt vnum actum  
moralement cum illo efficiat.

*Actus in-  
ternus vo-  
luntatis no  
contrahit  
bonitatem  
vel malitiam  
accidentia-  
lem ex fine  
extrinseco.*

Quod

Quod autem non possit ille amor sic informari ab illa voluntate.

*ut fiat unus actus de voluntate & actu volito requiritur ut actus volitus non habeat esse morale, nisi communicat sibi ab illa voluntate.*

Probatur Primò, Quia ut fiat unus actus ex volitione & actu volito, requiritur ut actus volitus non habeat esse morale, nisi communicat sibi ab illa volitione (nam ad actum moraliter unum, requiritur ut tantum unum esse morale habeat; sicut ad actum naturaliter unum, requiritur ut tantum sit unum esse naturale.) Atqui ille amor habet propriam esse morale, quia habet propriam & distinctam libertatem, cum immediate à potentia libera eliciatur; & habet propriam convenientiam cum recta ratione, propriam quoque laudem & meritum: ergo volitio illa quæ amor Dei est volitus propter vitam æternam, merè extrinsecè se ad illum habet secundum esse morale; ac proinde non communicat illi suam bonitatem.

Dices, Actus interior volitus pendet ab illa volitione qua volitus est: ergo ab illa moraliter informatur. Consequentia patet, quia ideò actus exterior informatur ab interiore, quia ex eopèdet.

Respondeo, solum per accidens, & veluti occasionaliter pendet ab illa volitione. Nam fieri potest sine illa, & habebit suam libertatem & speciem moralem. Secus est de actu externo, qui ita pendet ab interno, ut sine hac dependentia non habeat esse morale.

Probatur Secundò, si actus interior acciperet bonitatem vel malitiam à fine extrinsecò, sequeretur actum fidei, spei, charitatis posse esse malum, & peccatum: atqui hoc est absurdum, ut infra ostendetur.

Sequela maioris probatur, quia potest quis hos actus velle in se excitare ad vanam gloriam, vel ad vanam sui complacentiam, vel ut impetret à Deo donum miraculorum, vel quid simile.

*54 Probatur ex D. Tho.*

Probatur Tertiò, Ex D. Thomæ hoc loco, ubi generatim docet, actum interiorem voluntatis à fine non habere aliquam speciem accidentariam, sed primariam; eò quòd finis sit obiectum actus interioris voluntatis. Vnde immeritò Caiet. hoc restringit ad actum interiorem, qui se habet instar imperantis; quasi non sit verum in actu interiore imperato; id est, qui est volitus alio actu. Nam ratio D. Thomæ generaliter probat omnem actum interiorem voluntatis habere speciem primariam à fine.

*Caiet.*

*Solvitur obiectio ex D. Thomæ.*

Dices, D. Thomas q. 19. a. 2. ad 1. ait, in actu interiore voluntatis non differre bonitatem ex obiecto, & bonitatem ex fine, nisi fortè per accidens, prout finis dependet ex fine, & voluntas ex voluntate; ubi videtur insinuare actum voluntatis, quando vnus finis est volitus propter alium finem, aut quando voluntas vna pendet ex alia, habere duplicem bonitatem.

Respondeo Primò, D. Thomam ibi dubitanter loqui, quia non magnoperè pertinebat, ad id, quod ibi agebatur. Siue enim actus voluntarius habeat aliquam accidentariam bonitatem ex relatione ad alium finem, siue non; semper verum est, ex solo obiecto accipi bonitatem specificam actus voluntatis; quod ibi D. Th. intèdit docere.

Respondeo Secundò, D. Thomam non velle dicere bonitatem ex obiecto, & bonitatem ex fine, in aliquo actu interiore differre per accidens (hoc enim non est intelligibile: si enim differunt, essentialiter differunt, cum ad diuersas virtutes pertinere debeant, etiam iuxta illos, qui eas po-

nunt distinctas: ) sed per accidens fieri, ut bonitas ex obiecto, id est, ex actu externo, qui est obiectum interni, sit distincta à bonitate, quæ est ex fine, quia accidit interdum ut opus externum per se bonum ( ut est largitio eleemosynæ ) ordinetur ad alium finem, v. g. ad satisfactionem peccatorum: & consequenter per accidens fit, ut voluntas aliam ex obiecto bonitatem habeat, & aliam à fine, non in eodem actu, sed in diuersis.

ARTICVLVS VII.

*Vtrum species qua est ex fine contineatur sub species, qua est ex obiecto, sicut sub genere; vel contra?*

Respondeo duabus Conclusionibus.

Prima est, Quando obiectum non ordinatur ad finem naturam suam, sed solum arbitrio voluntatis, tunc species ex obiecto non continetur sub specie quæ est ex fine; nec contra: sed sunt species morales disparatæ.

*55 Conclusio. Species ex obiecto non continetur sub specie ex fine, nisi obiectum natura sua ad finem ordinatur.*

Omissis varijs expositionibus Thomistarum.

Notandum, ea quæ hic tradit Diuus Thomas esse intelligenda de actibus moralibus completis, ut constant actu interno & externo. Si enim solus interior consideretur, species ex fine & obiecto, est eadem. Si solus externus, hic non habet speciem ex fine, sed ex obiecto. Si verò uterque consideretur ut efficiunt unum actum completum, sic actus materialiter consideratus habet speciem ex obiecto, formaliter ex fine, & hæc duæ species hic inter se comparantur. Explicatur exemplo. Mæchatur quispiam ut furetur: species ex obiecto, est adulterij; ex fine, est furti; quarum neutra comparatur ad alteram, ut generale ad speciale; sed sunt diuersæ species mali in eodem actu, non habentes inter se naturalem connexionem. Similiter si quis occidat ut spoliati species homicidij quæ est ex obiecto, non continetur sub specie rapinæ, ut speciale sub generali; sed sunt duæ malitiæ speciales, quarum neutra ex naturam suam ad alteram ordinatur.

Notandum, D. Thomam interdum aliter loqui. Nam 2. 2. q. 11. a. 1. ad 2. ait, *Vitia habere speciem ex obiecto, genus ex fine; ut quando quis mæchatur ut furetur, species mæchia esse ex obiecto proprio, sed hanc speciem contineri sub furto, tanquam effectum sub causa, vel speciem sub genere.* Hic vult furtum esse instar generis. Et ratio est, quia cum furtum sit finis illi homini propositus, affectus furti est multò generalior, quàm affectus adulterij: generalior, inquam, non attributione, sed causalitate; nam quoduis genus vitij, ex hoc affectu oriri potest: itaque ratione illius generalitatis habet quamdam analogiam cum genere. Hic tamen negat furtum se habere instar generis respectu adulterij; quia ex natura rei nulla est inter hæc connectio, sed solum per accidens ex ordinatione voluntatis. Itaque ut species ex obiecto se habeat ad speciem ex fine, sicut species ad genus, duo hic requirit: Primò, Connexionem illorum inter se ex natura rei provenientem. Secundò, generalitatem alterius ad alterum: quæ duo requiruntur inter genus & speciem.

*56 Concilian- tur duo loca D. Thomæ.*

Secunda